

25. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:
Büvös négyzet:

30	39	48	1	10	19	28
38	47	7	9	18	27	29
46	6	8	17	26	35	37
5	14	16	25	34	36	45
13	15	24	33	42	44	4
21	23	32	41	43	3	12
22	31	40	49	2	11	20

Képrejtvény: Árpádok uralma.

Helyesen fejtették meg: Donáth Géza, Déchy Iván, Barenz Gábor, Magos Sándor, Lázár Bertalan, Stenger Mór, Laufer István, Schlesinger Arthur, Widder Ernő, ifj. Szóts Farkas, Franczen Péter, Rosenkranz Nándor, Deutsch Jenő, Szigeti Endre, Kohn Benő, Rechnitzer Aladár, mérki Piller Imre, Neubauer Béla és Dezső, Véghelyi Gyula, Kutlik Félix, Hild Lajos, Polgár Pál, Horvát Andor, Jurenák Géza, Simonyi Kálmán, Dortsák Lajos, Balassa László, Fejér József, Galambos Kálmán, ifj. Barthonek Károly, Kuzma Albert, Vécsei Ferencz, Krausz Arthur, Kovács Aladár, Kiszely Géza, Neoschil Antal és Sándor, A kassai «Pázmány kör», Rosenberg Ferencz, Emmerling László, Inzelt Lajos, Borosnyay Oszkár, Glósz Ödön, Grüner István, Hoensch Gusztáv, Lázár Béla, Prágyik Flóris, Papp Szász Tamás, Giller János, Apfel Emil, Kunja Jenő, Géczy Géza, Bohrandt Lajos, Antony Gyula, Popper József, Belcsák Aladár, Sacellary György, Sándorfi Dezső, Dösch Károly és Emil, Wundszám Sándor, Znojemszky Nándor, Benke Sándor, L. Gyárfás Elemér, Benkő Gyula, Neuman Ferencz és Károly, Alexy Lajos, Herezog Emil, Flam Róbert, Fink Tibor, Schulz Károly, Mattyasovszky Lajos, Schäffer Lipót, Gedeon Andor, Köszler Arthur, Przybilla Jenő, ifj. Prokop Sándor, Grossmann Ernő, Baruschka József. A jutalmú kitézett könyvet (Tocsek H. «A bújdósó fiú») Alexy Lajos győri előfizetők nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Sz. A. (Mikes.) Lévy Mikesének a hatása alatt írta, de a másolat nagyon elmosódott, sőt jobban mondva elapult. — Németh Béla (Modor, IV. éves képzőnövendék) el szeretné adni a «Tanulók Lapja»-nak múlt évi folyamát, ha valaki hajlandó volna megvenni, forduljon a címzetthez levélbelileg. — Sch. A. (Komárom.) Köszönöm a meghívót. Tudósítását csak küldje be. — Unger Ullmann Elek. Azt a költeményt valamely lapban olvashatta. Önálló költeményes kötet tudtukkal nem jelent meg attól az írótól. Kérését nem teljesíthetjük. — Értekezés. Nem feledkeztünk meg róla, de annyi a dolgunk, hogy a hosszabb kéziratok elolvasását a husvéti szünetre kellett hagynunk. — T. S. (Nagykanizsa.) Olyan magyar lap nincsen, legalább számbavehető nincsen. A levelében említettél jó lesz szóba sem állani. A sakk megtanulásához gyakorlat kell. Forduljon olyanhoz, a ki maga is tud sakkozni, s ha már az alapfogalmakkal tisztában van, a sakk-könyveknek is jó hasznát veheti. — Vértés Tivadar. Azért nem volt neved a megfejtők között, mert nem fejtetted jól meg. — L. B. (Eger.) Beküldött rejtvénye nem közölhető. — Z. G. Az a bizonyos keresztnév.

LAPUNK OLVASÓIHOZ.

Az 'első félév utolsó száma ez. Ha annak a sok levélnek, melyek örvendezve emlékeztek meg a «Tanulók Lapja»-nak érdekes és tanulságos voltáról, hitelt adhatunk, úgy megnyugvással és fokozottabb kedvvel folytatjuk tovább a megkezdett

munkát. Nem hiányzott belőlünk az igyekezet, hogy mindig csak jót és érdekést adjunk.

E mellett maradunk továbbra is.

A «Tanulók Lapja», mint szives jó barát kíván ezen túl is beköszönteni a magyar ifjúsághoz. Nem nyújt gyámolító kezét semminemű hibás ambícióknak, de vezetője és barátja lesz minden számbavehető komoly törekvésnek.

Első cikkei hirdetik a komoly munkásságot, buzditnak hazafias lelkesedésre, de nem olyanra, a mely csak henye dícsérvésben nyilatkozik; megbeszélnek fontos kérdéseket, a jellem fejlesztésére törekvésnek.

A má odik félévben folytatjuk Bulwer hatalmas regényét «Pompéji pusztulása»-t, melynek drámai erőttől duzzadó jelenetei lekötik a figyelmet, s mély tanúságot rejtenek magukban. A regény első fele jóformán csak bonyolítás volt, melyből nagy erővel bontakozik ki a vég, mely a bűnösöket lesújtja, a jókat fölemeli.

A márczius végén befejeződő Verne-regény helyett Jancsó Benedek dr.-nak, a kiváló írónak és tanárnak Körösi Csoma Sándorról írt a «Tudomány hőse» cz. munkáját kezdjük meg, a mely a magyar diákságot bizonyára nagyon fogja érdekelni, mert olyan emberről szól, a ki fajunk szeretetétől vezetve egész életét egy nagy és dicső feladat megoldására szenteli.

Ezzel egyidejűleg közlünk egy bájos falusi történetet, a «Vasárnapi emlékek»-et, melyhez Görö Lajos készített izlées és csinos rajzokat.

Minden számban lesz ismeretterjesztő cikk: a széptudományok, irodalomtörténet, földrajz, természetrajz, természet, népszerű csillagászat köréből, melyeket mind szakavatott emberek írnak.

A mennyiben a napi események sorából valami jelentőséges kiemelkedik, arról is megemlékezünk, a minthogy a múlt félévben sem hagytunk figyelmen kívül semmi fontosat.

Zene- és sakk-rovatunk az érdeklődőknek szereznek örömet, s fejtörő kérdéseink nemesak mulattatni, hanem oktatni is fogják az ifjúságot.

Az önképzőkörök munkásságát továbbra is figyelemmel kísérjük, s azokról időről-időre beszámolunk.

Ime ezt kívántuk elmondani. Ha a magyar diákságnak lapunk iránt tanúsított szeretete továbbra is így kitart, s ha híveink száma ilyen arányban emelkedik a «Tanulók Lapja» az lesz, a mit céljával kitézett: lelki vezetője a magyar ifjúságnak.

A «Tanulók Lapja»-nak előfizetési ára:

Egész évre	9 kor. 60 fill.
Fél évre	4 " 80 "
Negyed évre	2 " 40 "

Azok, a kik április 1-jétől kezdve fizetnek elő a «Tanulók Lapja»-ra, a Bulwer «Pompéji pusztulása» című regényének folytatásait könyvalakban 60 fillért megkaphatják a kiadóhivataltól.

A «Tanulók Lapja» szerkesztősége.

!! Megjelent !!

Lombfűrészeti és faragászati különlegességekből összeállított nagyszabású album és árjegyzékünk, mely tartalmazza az összes idevágó kéllékek és díszvasalások képes gyűjteményét. Mivel a fentemlített cikkek és kéllékek az ideig jórészt Bécsből szereztek be, indítatva éreztük magunkat egy minden tekintetben modern és terjedelmes album összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly cikks előnyös, olcsó és gyors beszerzését, mely eddig csak külföldről jóval nehezebben és nagyobb költséggel történhetett. Tisztelettel 9076 Kiss Ernő és Társa, Budapest, VII., Erzsébet-körút 17.

Árjegyzék kérésre bérmentve.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMLÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Negyed évre	2 kor. 40 fill.
Fél évre	4 kor. 80 fill.
Egész évre	9 kor. 60 fill.

Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ

GAAL MÓZES.

Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Budapest,

IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.

Kéziratokat nem adunk vissza.

A FELTÁMADÁS ÜNNEPÉN.

Az «Alleluja» diadalmas hangjai hirdetik a világnak, hogy a Halálon győzedelmeskedett az Örök Élet.

Az Üdvözítő feltámadásának nagy napján büszke, fölemelő érzés szállja meg lelkünket, mert az emberi küzdelmek minden hiú czélja

eltörpül a mellett a másik nagy czél mellett, mely a föld porából fölfelé törekszik. A kifáradt, elnyűtt, erejétől megfosztott testnek előbb-utóbb porrá kell válnia, ámde a lélek nem hal meg. Égi szárnyakat ölt s röpkül föl az igazi hazába, hogy élje az igazi életet.

Dicső, magasztos hit ez, mindennél drágább, mihez e földi életben ragaszkodunk.

KRISZTUST KIGUNYOLJÁK.

Ime előttünk a példa, mely kétezer év óta élteti az emberek millióit. Az emberész minő csodákat mivelt ez óta, minő rejtett erőket fedezett fel, hajtott igába, önző és nemes czéloknak tette esz-közévé — s a nemzedékek, melyek fiatal lelkesedéssel kezdték a munkát, eljátszván földi kisjátékaikat — eltűntek, hogy helyet adjanak újabb nemzedékeknek. Az emberész minden csodaalkotása olyan az idők végtelenségében, mint valami porszem. Az emberek elbizakodottsága olyan, mint a pillangó szárnyalebbenése viharkeletén: eltűnő semmisség.

Hogy legyen az embernek e földön megvigasztalódása, legyen magasabb czélokra való törekvése: adatott nekünk az örök életben való hit.

Nem fog-e el mindnyájunkat kimondhatatlan gyönyörűség, mikor olvassuk, hogy Szokratesz, a görög bölcs vidám lélekkel iszsa meg a méregpoharat, s nem fél a haláltól, mert tudja, hogy lelke halhatatlan, s azon a másik világon találkozik majd az elhunyt dicsőekkel, s folytatja vizsgálódásait. Hát a szegény ember, kit e földön meglátogat az inségnek és nyomorúságnak minden kísértése: beérhetné-e azzal a komor és elbizakodott tudattal, hogy porrá lesz — nem ad-e az a hit neki erőt a továbbküzdésre, hogy lelke tovább él? És lefoszlik róla minden földi salak, megdicsőül.

Feltámadásnak nagy ünnepén szálljon meg minket az isteni eszme fensége, tegyen jóvá és nemessé, irányítsa gondolatainkat, teremtsen új világot számunkra s edzze meg erőnket arra a küzdelemre, mely reánk az életben vár. Avasson hőseivé emberszerető, dicső czéloknak.

Baksay Sándor «Iliász» fordítása.

Homérosz híres époszát, az «Iliász»-t ezelőtt huszonnégy esztendővel kezdte fordítani Baksay Sándor. A homéroszi époszok fordítói megtartották az eredeti versformát, a hexametert. Baksay azonban a magyarosabb alexandrinust használja, még pedig a rimes alexandrinust. Időközönként meg-megjelentek azok a részek, melyekkel elkészült, s mindannyiszor méltó feltűnést keltettek, mert Baksay fordítása ritkaság. Végre a Kisfaludy-Társaság múlt havi felolvasó ülésén bemutatta az utolsó énekek fordítását is — szóval a nagy munkával elkészült. Sok idő kellett hozzá, a minthogy a nagy feladatokat könnyedén megoldani, gyorsan elvégezni nem is igen lehet.

Remélhetőleg nemsokára könyvalakban is meg fog jelenni, hogy azok, a kiknek a nagy görög éposz szépségei iránt van érzékük, s eredetiben nem olvashatják, gyönyörködhesseken benne.

Alább bemutatunk egy részletet az «Iliász» XXII-dik énekéből. A nagy hősköltemény tartalma röviden a következő:

A görög had Agamemnon király vezérlete alatt már tizedik éve hasztalanul ostromolja Tróját. Ekkor — a tizedik évben — Agamemnon összevesz Akhillesz-szel, a legvitézebb görög vezérrel. Akhillesz megharagszik és visszavonul a harc-térről. A trójaiak előnyomulnak, s már a görög hajókat akarják elpusztítani. Patroklosz, az Akhillesz leghívebb barátja, elkéri Akhillesz fegyverzetét, s úgy megy harczba a trójaiak ellen. Hektor, a legvitézebb trójai hős, Priamos trójai király fia, megöli Patrokloszt. Ekkor Akhillesz megfélekez a maga haragjáról, s hogy barátja halálát megboszulja, újra fegyverre kel. Hektort megöli, holttestét meghurcolja, Patrokloszt nagy ünnepséggel eltemeti, s az istenek figyelmeztetésére kiadja Hektor holttestét esdeklő apjának.

Az a részlet, melyet Baksay gyönyörű fordításából közlünk, Hektor holttestének a meghurcolását tárgyalja, s azt a kétségbeesést, mely az apát, anyát és Hektor feleségét e látványra elfogja.

Hektor holtteste fegyvereitől megfosztva ott hever a földön:

Akhillesz most azon jártatta elméjét,
Miként torzítsa el Hektornak személyét,
Mindakét bokáját ottan átlikasztja,
Szíjjal szekeréhez lábait akasztja,
Maga is fellépett s Hektorról letépett
Fényes fegyvereit onnét mutogatja.

Megcsapkodja lovát, futnak is jó kedvvel,
Gördülvén a szekér, porfelleget ver fel,
Hektor szép feje most a port boronálja,
Nagy fekete haja kigyózik utána,
Mert ellenségének Zeüsz megengedte,
Hogy a maga földjén tomboljon felette.

Szép feje már porba, szemébe keverve;
Édes anyja látta, feljajdult keserve,
Két kézzel a haját tépdeste, szaggatta,
Ragyogó fátyolát összehasogatta.

Atyja is kesergi, szavát felemelve,
Nagy jajsavakkal az egész város telve,
Úgy sír az egész nép, üvölt, mintha már ma
Ilion nagy vára tűzben, lángban állna.

Erővel az öreg ki akart rontani,
Vissza alig birták a népek tartani;
Földhöz verte magát, fetrengett a porban,
Úgy könyörgött nekik, szőlógatta sorban:

«Hagyjatok barátim, bocsássatok engem,
Az akhív hajókhoz engedjétek mennem;
Könyörgök annak a kegyetlen embernek,
Hátha megszán, látván bűjút vén fejemnek,
Hiszen neki is van atyja, ki nemzette,
Ilion átkául a ki felnevelte.

Mindeneknél nagyobb átkom lett ő nekem,
Megölte annyi szép virágzó gyermekem,
De mindannyi után sem oly nagy bánatom,
Mint minővel Hektort egymagát siratom.

Ez visz engem sírba, ez a bánat öl meg!
Ó mért karjaim közt nem halt meg e gyermek?
Elsirattuk volna, jajt tetézve jajra
Én és a ki szülte, boldogtalan anyja.»

Igy szólott; a népek sírtak körülötte;
Hekabé jajgatván, gyászsztát így kezdette:

«Nagy fiam, ha már te oda vagy s itt hagyád,
Mért éljen több jajra boldogtalan anyád?
Éjjeleim álma, nappalaím fénye,
Ilion népének egyetlen reménye;
Istennek imádtak, diadalmuk valál;
Most ime utólért bús sorsod, a halál!»

Igy szólott könnyeiben áztatva keservit.
Hektor felesége nem tudott még semmit,
Mert nem jöve követ, a ki adná hírvül,
Hogy férje ott maradt a kapukon kívül.

Palota-házában ülve most is tetsző
Szivárványos színű hosszú szőnyeget sző,
Szép fürtű cselédit serkentvén eszeli,
Üstöt tegyenek a tűzhöz, vízzel teli,
Vizet forraljanak, meleg fürdő várja,
Mikor a csatából visszatér a párja.

Szegény, nem is sejtí, hogy míg vizet forral,
Athéne, Akhillesz végeznek Hektornal,
Most hall az udvarról jajsztót és siralmat,
Ejti vetéllőjét, tagjai elhalnak,
Szép fürtű cselédit kiáltja azonnal:

«Jertek velem ketten, mi történik ottan?
Tiszteletes napam szavait hallottam.
Mellemet a szívem kivetí, úgy dobog,
Térdeim nem bírnak, mindjárt leroskadok.

Priamosz fiait érte tán valami:
Báresak ne kellene ilyenről hallani;
Vagy talán Hektornak Akhillesz az útját
Elvágta, s a síkot most halálra futják.

Veszélyes bátorság, mely lelkét éleszti,
Ez a vakmerőség lesz utóbb is veszti:
Sohasem rejtőzött ő a tömeg között,
Mindig elől járt s a had élén ütközött.»

Így szólott és a házból őrzöngve szaladt ki,
Ment a torony felé, majd szíve szakadt ki,
Utána cselédi, a bástya-tetőre,
Onnét tekintett szét a széles mezőre.

Látta, mint hurcolják Hektort a vár körül,
Szilajan a két ló vele miként röpül,
Egyszerre sötét éj borul a szemére,
Rogván hanyatt esett, megfagyott a vére.

Ott lehullt fejről ékes koronája,
Hajkötő reczeje, csipkéje, pártája,
Fályola is, melylyel arany Aphrodité
Menyegzője napján dúsan ékesíté.

Ángyai, menyei ottan közrevették,
Ajultan, félholtan karjokra emelték;
Mikor felocsúdott és magához tére,
Az asszonynepek közt sírván így beszéle:

«Jaj nekem, ó Hektor, jaj minekünk ketten!
Veled egy végzetre, egy gyászra születtem:
Boldogtalan atya boldogtalan lánya,
Bár ne is születtem volna a világra!

Most te leszállasz a földalatti házba,
Engemet itt árvát hagysz özvegyi gyászba;
Kicsiny csecsemőnk is a te nemzedéked,
Nem lehetsz vigaszsa, ő se lesz az néked.

Mert ha túléli is a szörnyű harcokat,
Még azután szenved, búslakodik sokat;
Örökét elveszik, meggyéit elszántják,
Régi barátai keserítik, bántják.

Szemlesütve majdan, könnyezve, az árva
Anyja barátait sorra kunyorálja,
Egyiknek köntössét, másiknak dolmányát
Rángatja, úgy várja fősvény adományát;
Kap is néha kupát, inni egy kicsinyenyég,
Megnedvesíteni ajkát, de nem ínyét.

Lesz kényén-nevelt is, a ki megöklözi,
Kiveri a házból, szídván üvöltözi:
«Eredj innen! Nincs itt terítve apádra!»
Sírva szalad akkor anyjához az árva.

Astyanax, a ki kevéssel azelőtt
Atyja térdén evett kövér bárány-velőt:
Ha álom szállta meg, játékit megunta,
Dajkája ölben vala édes hunyta;

Vagy puha párnácskán tagjai pihentek,
Kis szíve örömmel, boldogsággal telt meg.
Most már a sors tölti rajta gonosz kedvit,
Kit Astyanaxnak mondottanak eddig;

Te rólad nevezte őt így egész Trója,
Falaink, kapuink bajnok őrállója!
Kire most emésztve nyüzsgő férgek esnek,
Ebek marczangolják meztelen tested,
Holott palotádban ott a sok szép ruha,
Asszonykezek műve, gyöngé, remek, puha.

De ha neked nem kell, viselni, pihenni,
Mind a tűzbe hányom, égjen valamennyi,
Emlékezetére a Hektor nevének!
— Igy sírt, s a többiek véle kesergének.

VASÁRNAPI EMLÉKEK.

Falusi történet.

I.

A domboldalon.

A falu a völgyben feküdt. A nagy jegenyefák árnyékában megbújt. A ki Boglárszeg felé jött a széles országyúton, melyet egyik oldalon halomba rakott, mésszel megkeresztelt kőrákosok, másik oldalon pedig a táviró bütykös oszlopfái fogtak mintegy rámába, nem látott egyebet Boglárszegből, mint a bádigos toronynak a fénylő keresztjét, no meg a domb hátán magánosan álló kápolnát s a nagy vörös keresztet. Ezt a keresztet valami gazdag öreg asszony állíttatta oda a «nagy víz» emlékére, mikoron egész Boglárszeg víz alatt állott, s a falubeliek itt húzódtak meg a kápolna dombján.

A dombnak napsütötte oldalán tömérdek eper nőtt csokrosával, innen kétszáz lépésnyire kezdődött az erdő, az erdőben is sok volt az édes eper.

A falusi gyermekek vasárnaponként kijártak az erdőbe, egy-egy kosárkát tele szedtek eperrel, aztán letelepedtek a domboldalon és jóízűen megették.

Felettük kergetőztek a lepkék, a sűrű lombok között énekeltek a madarak, a levegőben fehér-fodros felhők úsztak csendesen, s a faluból ide hallatszott a mulató legények nótája.

A mezőkön sárgállik a búzatábla. A madár-ijesztők rongyos kalapjaikkal kiválnak a sárga táblákból, fölemelik vézna karjaikat, mintha fenyegetőznének, de a verebek ügyet sem vetnek rájuk. A vakmerőbbek és arcátlanabbak reá szállanak a fejükre s úgy csúfolódnak velök:

— Kergess el most, ha tudsz!

A mély vágású mezei útakon mezőt nézni járnak-kelenek a gondosabb falusi gazdák, s nagyokat szippantva pipájukból, jósolgatják, hogyha hirtelen jég nem veri el — szép aratás lesz, mert a mag kövér, a kalászok ugyancsak duzzadnak.

A domboldalon három gyermek ül. Két fiú és egy leányka. Előttük fűzavesszőből font kosárka, a kosárkában földi eper. Vecsernye után kimentek az erdőbe, ott szedték, s aztán ide jöttek, hogy megegyék.

A leányka nem lehet több kilencz évesnél. Kék pántlika van a hajába fonva, úgy lóg le, mint valami kis farkinceza. Haja simára fésülve, okos kék szemeiből szelidség és jóság sugárzik ki.

— No fiúk, már most üljetek ide, de azt megmondom előre, hogy igazságosan egyetek. Te Bertók ne válogasd ki a legnagyobb szemeket, hadd jusson nekünk is belőle.

Bertók, a vékonypéznű, élénk, vizslatekintetű, tizenkét esztendősi fiú durczás arcot vágott:

— Mindig panaszkodol, Juliska. Pedig Ferkó sem jobb ám.

— Csakhogy ő nem magának válogatja a szebbeket, hé!

— Hanem neked, tudom.

— Örvendjünk, hogy van, inkább együnk! — pattant fel jókedvűen Ferkó. — Nesze Juliska, ez a legszebb a kosárban... Te hoztad a kosarat, te kapod a legszebbeket!

Ferkó göndörhajú, eleven fiúcska volt. Csupa lélek és vidámság sugárzott fekete szeméből. Mohón ette az epret s nagyokat rikkantott:

— Búsuljon a ló, elég nagy a feje!... Örvendjete, gyerekek, egy hét múlva újra vasárnap lesz, — s a rákövetkező héten megint!... Bárcsak kétszer volna minden héten.

— Jaj te, Ferkó — mondá Juliska — az még sem volna jó, mert nagyon megszoknók, oszt' nem is tudnánk olyan erősen örvideni. Édes anyám mondta!

— Nem a — jegyzé meg Bertók — az én apám azt mondotta, hogy egy vasárnap is sok a héten. Mind koldusok lennénk, ha nem dolgoznánk.

— Erigy már te! — kacagott Ferkó. — A vasárnap az Istené. A világot úgy sem tudnád a vasárnapi munkával megvásárolni... Nini, kiürült már a kosár!... Add ide, Juliska, felteszem a fejemre, s eltánczolom neked a rókatánczot!

— Vigyázz hé, elrontod a kosarat! — figyelmezteté Bertók.

De Ferkó nem ügyelt reá, feltette fejére a kosarat és tánczolt. Juliska nagyon mulatságosnak találta a Ferkó tánczát és igaz szívből kacagott.
— Ó te Ferkó, be igazi komédia egy gyermek vagy!

Bertók irigykedve nézett a pajtására. Ő is szeretett volna valamit mutatni, a mi Juliskának a figyelmét felkelti.

— Én felmászom a veres keresztre, jó? — mondotta Juliskának.

— Nem szabad, Bertók!... Jaj, azt nem szabad.

— Akkor hát átugrom a nagy árkot!

Nem várta meg, hogy mit felel reá Juliska, neki ugraszkodott, s át akarta ugrani a széles árkot, melyet esős időben a lezuhanó víz ásott magának. Az ugrás nem sikerült, Bertók belehullott az árokba, s megütötte a térdét, de jó erősen.

Nem akarta mutatni, hogy fáj, de az arca nagyon sápadt lett, s mikor kimászott az árokból, a fájós lábára sántított.

Ferkó elkezdette súrolni a lábát, Juliska pedig elkezdett sírni.

— Miért ugrottál bele az árokba!... Jaj, hátha sánta maradsz?

— Dehogymaradsánta — vigasztalta Ferkó — a mi csikónk is így járt egyszer, az sem maradt sánta. Fáj-e még Bertók?

Bertók összeszorította a fogait és sziszegte:

— Nem fáj!... Nem fáj!... Azért sem fáj!

Ferkó vizet is hozott a közeli forrásból a vasárnapi kalapjában, s azzal akarta kikúrálni Bertókot.

Juliska pedig simogatta Bertóknak az arcát, a mind ezt mondotta:

— Szegény Bertók, csak te valahogy meg ne sántulj!...

Erre a sok szerető biztatásra elmúlt Bertóknak a fájdalma, főleg pedig akkor, mikor Juliska megigerte, hogy az édes apjával, a biróval beszél, hogy tömjék be az árkot.

Ferkónak pedig mi jutott az eszébe, mi nem — egyszer csak neki iramodik ő is az ároknak, s könnyen átugorja. Úgy repült át rajta, mintha madár lett volna.

Ezt pedig ugyancsak rosszul cselekedte, mert Bertók megint elszomorodott. Fáj neki, hogy miért nem tudja ő is átugrani, mikor Ferkónál egy hónappal öregebb.

Juliska pedig tágra nyitotta a nagy kék szemeit, összecsapta a kezét és felkiáltott:

— Jaj, te Ferkó, mekkorát tudsz te ugrani!

Ez a dicséret pedig jobban esett Ferkónak, mintha a tanító úr a vállára veregetett volna s ezt mondotta volna:

— Egy hibát sem ejtettél Ferkó az írásodban.

*

Ó áldott szép vasárnap, hányszor láttad te ezt a három gyermeket a domboldalon! A szelid leánykát az ő búzavirágkék szemeivel és szelid arcával, a vékony Bertókot, a ki úgy szeretett volna ügyesebb lenni a vidám Ferkónál, s a göndörhajú Ferkót, a ki ezerféle bohóságot eszelt ki, csakhogy megnevetesse Juliskát.

II.

Otthon.

Juliskák csinos kőházban laktak, a templomsoron. Rá volt fekete betűkkel pingálva a házra: «Isten segedelméből építtette Kerekes András és neje Borbás Zsuzsanna. Anno 1846.» A kis kapu előtt fedeles lóca állott. Itt szokott ülni Kerekes József, a Juliska apja vasárnap délutánonként, melleje telepedett egyik-másik szomszéd, s beszélgettek a vacsora-esillag feltűntéig a világ sorjáról. A bíró újságot is járatott, s mindig tudta, hogy mi történik az egész világon. A felesége a ház gondjával volt elfoglalva. Elég munkát adott neki a sok cseléd. Nagyanyó is élt még. Gyönyörű szép öreg asszony volt, ama bizonyos Kerekes Andrásnak hitvestársa: Borbás Zsuzsanna, ki a szép kőházat építeni segítette a megboldogult urának.

Ő be szerette a kis unokáját, a kékszemű Juliskát. Vasárnaponként alig győzte haza várni, s ha aztán haza jött, nem győzte kérdegetni:

— Hogy kivel játszottál, mit játszódtatok?... Hogy milyen gyermek a Bertók, s milyen a Ferkó!

A kis leányka pedig sokat beszélt Ferkóról, a ki mindig vidám, s keveset Bertókról, a ki olyan ritkán jókedvű.

Az öregek meséltek aztán vacsoraközben a gyermekek szüleiről. Azt mondták, hogy Bertók apja erősen igyekvő ember. Fúr-farag, tesz-vesz; marhákat árul, mésszárszéket akar bérelni, bíróságra is törekszik; vasárnaponként sem tud megpihenni, mert sajnálja a napot elvesztegetni.

— A bizony vagy módfelett meggazdagodik, vagy agyondolgozza magát. Nem is ér rá az semmire, csak arra, a mi pénzt hoz a konyhára.

A kis leányka mindebből semmit sem értett,

A HÁROM JÁTSZÓTÁRS.

csak azt tudta, hogy Bertók mindig szomorú, s hogy az iskolában a legjobban tanul. Ezt tudta, mert egy iskolába jártak.

A Ferkó apjáról pedig azt beszélték, hogy a legeslegvidámabb ember a faluban. Nincs sok gazdasága, de a miye van, azzal megelégszik. «Nótás Szabó Péter»-nek hívja mindenki, s a templomban is az ő hangja után indul az áhitatos közönség. Szebben énekel, mint a kántor, s még a plébános úr is leül az ő kapuja elé, s hallgatja a sok vidám történetet, a mit kigondol, vagy mástól hallott, de olyan kaczagtatóan tudja elmondani.

Ezt már Juliska is megértette, s ugyancsak ragyogott a szeme, hogy Ferkónak az apja is olyan jókedvű ember, s hogy még a plébános úr is szereti.

De vajjon miért is mondom én el ezeket? Csupa egyszerű falusi emberekről szól a történet, a kik hétköznap kimennek szántani, vetni, aratni,

kaszálni, takarni — s vasárnap eljárnak a templomba. Nem szeretik a czifra ruhát, viselik azt, a mi a háznál szövődik-fonódik, s a milyen egyszerű a ruhájuk, olyan a szívök is. Beszélek olyan faluról, melynek a bírója egyformán él, dolgozik, mint a többi gazdaember; melynek a közelében nincs nagy város, az utcájára nincsen kikövezve, s ha éjjel nem süt a holdvilág: kézi lantornával járnak az emberek haza egy-egy keresztelőről.

És ebből az egyszerű életből kiemelkedik minden héten egyszer a vasárnap. Ilyenkor megtelik a köfállal körülvevett templom, a bűgő orgona hangja mellett énekel öregje-fiatalja, pántlikás hajú leánykák és ünneplő ruhás, egészséges arczú, csizmás fiúk imádkoznak buzgón s közepette a szent áhitatnak: epedve várják a délutánt, hogy játszodjanak kedvükre.

Milyen nagy boldogság az nekik! A temérdek városok magas házaiban, a köfalak közé zárt sápadt arczú gyermekek vajjon meg tudják-e érteni: hogy milyen a falusi vasárnap? Tele napsugárral, tele madárénekekkel, tele vidámsággal —

És másnap hétfő lesz. Juliska meg két játszópajtása találkoznak a közös iskolában. Itt aztán Bertók a hős. A tanító oda ültette az első padba, s ha valaki nem tud megfelelni a fogós számtani kérdésekre, mindjárt hozzá fordul:

— No Bertók, mondd meg neki!

És Bertók megmondja. Ilyenkor ragyog a szeme, mikor leül, oda pillant Ferkóra, s ebben a pillantásban kifejeződik egész büszkesége.

Ferkó pedig nem irigyli. Örvend annak, hogy az ő pajtása a legtöbbet tud az egész iskolában.

Juliska viszont nem tehet róla, de mindig megakad a szíve verése, ha a tanító úr Ferkót szólítja fel.

— Jaj, istenem, hátha nem fog tudni? Hátha valahol elakad? . . . És úgy szeretne sügni.

Ha vége van az iskolának, ismét hárman mennek haza. A májtoltos Bokor Imre megcsúfolja Juliskát:

— Eredj te, visz ismét a két zsandárod! — mondja és meghúzza a kicsi hajfarkinczát, melybe kék szalag van kötve.

Bertók elsápad a haragtól, de nem mer az erős Bokor Imrével szembeszállani. Ferkó oda megy Bokor Imréhez, derékon kapja s a földhöz vágja:

— Ha te még egyszer megbántod Juliskát, én téged agyonütlek.

(Folytatása következik.)

POMPÉJI PUSZTULÁSA.

Bulwer regénye. Átdolgozta Gaal Mózes. 27

— Csókolj meg, húgom! . . . Te feleségül még Glaukushoz . . . mondd, szereted-e őt igazán? . . . Felelj őszintén!

— Szeretem!

— Érzed-e magadban, hogy mindent fel tudnál érte áldozni; eltünnél érte gyalázatot, sőt ha kellene, a halált is?

— Érzem, hogy minden áldozatra kész volnék.

— Elég. Ha egy nő így érez egy férfiú iránt, akkor a férfiúnak istene iránt hogyan kell éreznie!

És midőn Apüces e szavakat elmondotta, egész alakja kiegyenesedett, homloka fénylett, szemeiben mintha túlvilági fény csillant volna meg.

Szívéhez szoritotta Jonét, megcsókolta a homlokát, s eltávozott.

Jone pedig sokáig, nagyon sokáig ült még a kertben a platánfa alatt és gondolkodott. Már bealkonyult, mikor a rabszolgái eszébe juttatták, hogy az nap estére Diomedeshez ígérkezett vascorára. Lassan felkelt és öltözködni kezdett.

XXVII.

Diomedes lakomája.

Sallustius és Glaukus épen indulóban voltak Diomedeshez. Sallustius szeretett jól élni, de voltak neki tiszteletreméltó tulajdonságai is. Ha nem erőlködött volna annyira, hogy bölcsnek látszassék, bizonyára derék és hasznos polgár vált volna belőle. Az epikureusok közé állott, a kik azt hirdették, hogy e világban egyedüli jó: az élvezet. Egyébként nemes és jó szíve volt Sallustiusnak, szelleme olykor szikrázott, s a haszonleső, léha Klodius meg az elpuhult Lepidus mellett valóban kivált egyik-másik erényével. Ezért szerette őt Glaukus és többre becsülte valamennyi czimborájánál.

— Ez a Diomedes poltron egy ember — mondá Sallustius — de valami érdeme mégis van — a pinczéje.

— A másik ékessége — a leánya — tevé hozzá Glaukus.

— Úgy veszem észre, hogy neked nincs kedved arra, hogy beházasodjál az érdemes familiába.

— Ott van Klodius!

— Igaz! A lehűtő koczkajátékos megköszönheti a szerencsét . . . Te, Glaukus, nem gondoltál te már arra, hogy mi túlságosan jóindulatúak

vagyunk, mikor egy Klodius-féle személylyel leülünk egy asztalhoz?

— Eh, végre is mulatságos ficzkó!

— És hizelgő! Minden szép szavát egy marék pénzzel kell megváltanod.

— Gyakran czéloztál már arra, hogy Klodius hamisan játszik, . . . igaz volna?

— Klodius gavallérosan szeret élni, s hogy meg legyen hozzá a módja, föltétlenül csalnia kell.

— Igazad van. Már régóta nem játszottam vele, s valószínűleg nem is fogok játszani. Ó Sallustius, mily boldogsággal gondolok arra, hogy Jone lesz a feleségem! A bohó ifjúság örömeit komoly férfikor fogja felváltani. Így érzem, s azt is érzem, hogy mi ketten nemesebb anyagból vagyunk gyúrva . . . A sok öröm után ki kell vennünk részünket a munkából is.

— Kérlek, mit tudnánk mi immár tenni? — kérde Sallustius fájdalmas mosolylyal — az élet oly rövid. Az egyetlen bölcs törvény, mely az emberi agyból kipattant, ez: «Élvezz!»

— Rosszabbnak akarsz látszani, mint a minő vagy — fedde Glaukus. — Te vagy az egyetlen a vidám czimborák közül, a kit szeretek, s a kihez bizalmam van. Ha úgy esnék a dolog, hogy halálos veszedelem fenyegetne: egész Itáliában te mozdítanád meg egyedül az ujjadat, hogy engem megments!

— Hátha épen a terített asztalnál hevernék, s nem volna inyemre a mozgás — mi rómaiak mind szörnyen önző ficzkók vagyunk.

— Mint azok, a kik nem ismerik a szabadságot. Csak a szabadság talajában sarjad az önfeláldozás erénye.

— Akkor a szabadság az epikureusokra nézve nagyon unalmas holmi lehet — viszonzá Sallustius. — Imhol megérkeztünk.

Diomedes villája egyike volt a legnagyobbaknak Pompéjiben, nagynak is kellett lennie, mert a dúsgazdag kalmár üzlethelyiségei is ott voltak, no meg lakásának fényére is sokat adott, mert rettenetesen hiú volt. Az oszlopcsarnok virágfüzerekkel volt teleaggatva, a falak rikitő vörös színűre festve; az ebédlő-terem elég tágas volt, nagyobb társaság is elfért benne.

Itt fogadta Diomedes úri vendégeit. Mint a művészet divatos barátja, kiváltképen a görögök iránt érdeklődött a kalmár, Glaukust, a görög ifjút, kitüntető szivességgel fogadta.

— Majd meglátod, hogy lakásom berendezésében fogsz valami klasszikai ízlést találni . . .

Nézz csak körül! Nemde Sallustius, ilyen termet Rómában keresve sem találhatni.

— Ti pompéjibeliek — jegyzé meg Sallustius mosolyogva — mindent összegyűjtötök, a mi Görögországban és Rómában van, vajha ilyen páratlan izléssel válogattad volna össze ma estére az ételeket is.

— Majd meglátod, Sallustius, majd meglátod — mondá Diomedes — nekünk pompéjibelieknek van ebben is izlésünk, s a mi nem utolsó dolog, van pénzünk is.

— Nagyszerű két erény ez!... De ime itt jön a szép Julia.

Pompás, gyöngyökkel díszített és aranyfonállal himzett ruhában öltözve lépett be Julia.

Alighogy üdvözölte a két vendéget: megérkeztek Pansáék, aztán jött Lepidus, Klodius s a római szenátor, majd Fulvia, az özvegy, Fulvius, a költő, a herculanumi hős, végül egy-két jelentéktelenebb vendég. Jone még nem érkezett meg.

Az ókor udvarias társaságiban az volt a szokás, hogy a vendégek mielőtt asztalhoz ültek volna, előbb végig bámulták a házigazda lakását, megnézték csecsebecsét, s nem mulasztották el, hogy mindent meg ne dicsérjenek. A hizelgő szavak csak úgy röpködtek.

— Felséges egy Bachus-szobor! — áradozék a római szenátor.

— Csekélység! — szerénykedett Diomedes.

— Gyönyörű falfestmények! — kiáltott fel az özvegy Fulvia.

— Csekélység! — mosolygott Diomedes.

— Minő művészi kandelaberek! — vélekedék a herculanumi hős.

— Csekélység! Csekélység! — hajtogatta a kalmár, végtelen boldogságát alig tudván leplezni.

Glaukus várta Jonét. Az egyik oszlop mellett állva az ajtóra szegezte szemét. Egyszer csak megszólítja Julia:

— Atheni szokás az, — kérdé — hogy elkerüljük barátainkat?

— Nem, szép Julia!

LAKOMA A RÓMAIAKNÁL.

— Glaukus mégis így cselekszik. Mondd csak, igaz-e, hogy a nápolyi Jone szépsége megbüvölt?

— A szépségnek büvölő ereje szokott lenni.

Ebben a pillanatban lépett be Jone. Glaukus szemei felragyogtak.

Julia szeme villant és ajka rángatózott.

— Glaukus, — mondá suttogva Julia — te elveszed feleségül Jonét, úgy-e?

— Köszönöm kedves figyelmedet!

— Ha a vendégek eltávoztak, jer velem a szobámba, hogy átadjam neked az ajándékot... Ne feledkezzél meg róla!

Julia Pansa feleségéhez sietett, Glaukus pedig Jonéhoz.

Az ædil felesége és Fulvia igen fontos beszélgetésbe voltak merülve: a hajviselés divatjáról volt szó. A kurtafürtös frizura kiment már a divatból — úgy vélekedének — s Rómában már minden előkelő hölgy toronyvagy sisak-alakú frizurát hord, mint Julia. Méltán feltűnt tehát Jone hajviselete a homlokon kétfelé simítva, hátul kontyba tűzve.

— Milyen nevetséges! — jegyzé meg Fulvia — hasonlít a Diana szobrához. De a nápolyi leány csinos teremtés!

— Szép... szép — mondá Pansa hitvese — no, de a mi ennél többet ér, nagyon gazdag is. A görög Glaukus veszi el feleségül.

Mikor Julia hozzájuk szegődött, beszéltek a tigrisről, melyet minap hoztak Pompéjibe. Minden előkelő pompéji hölgy látta már a csinos fenevadat. A tigrisről átugrottak a Fulvius poéta házára, s erről az újabb római költészetre, mely szerintők sokkal mélyebb, sokkal szenvedélyesebb, sokkal értékeesebb, mint a régi volt. Végül sorra került a herculanumi hős, a ki hozzájuk lépett, s képtelen módon dicselkedett a legutóbbi hadjáratban elkövetett hős tetteivel, s kimondhatatlanul boldog volt, hogy fecsegését a hölgyek osztatlan figyelemmel és lelkesedéssel hallgatták.

Ezalatt a meghívott vendégek mind megérkeztek. A szolgák kedvét lelő Diomedes nomenclator állított az ajtó elé, s az minden érkező vendégnek a nevét bejelentette, s a helyét megmutatta az asztalnál.

Három asztalon volt terítve, a legnagyobb

— Ha a jóakaró sors áldást tartogat a számomra, ... igen!

— Engedd meg, hogy én is holmi csekély emlékekkel kedveskedjem neked... Nem szabad visszautasítanod!

közepütt állott, a két kisebb pedig ettől jobbra és balra. A vendégek csak az egyik oldalon foglaltak helyet, hogy a másikon a felszolgáló eselédék forgolódhassanak. A középső asztalhoz ültették az adilt és feleségét, meg a római szenátort, ők ültek tehát a mai fogalmak szerint az asztalfőn.

Jone széke Glaukus heverőpamlagja mellé került. A székek teknősbéka héjával voltak kirakva, a vánkosokon pedig drága babiloni hímzések díszlettek. Az asztalon bronzból, elefántcsontból és ezüsből készült isten-szobrocskák voltak felállítva. A szentelt sótartó és a házi istenek szobrai is ott voltak. Mirrha- és tömjénillat szállott fel a levegőbe, s minden túlságos jólétet árult el, kissé talán több is volt a látni-alóból, mint a mennyi illett volna.

A szokásos libatio, vagyis asztal-áldás után a rabszolgák virágokat hintettek az asztalra, a heverőpamlagokra, a padlóra, s minden vendégnek a fejére rózsaszorút tettek. Diomedes — nagyobb ünnepség okából basileust, vagyis lakomakirályt — magyarul «pünkösdi király»-t is kívánt választatni. Ennek pedig az volt a kötelessége, a mi a mulatságok főrendezőinek, gondoskodniok kellett arról, hogy mindenki tisztességesen igyék. Azért nevezték «arbiter bibendi»-nek is.

Diomedes erre a fontos tisztre Sallustiuszt szemelte ki.

A vidám Sallustius nagyon meg volt hatva ettől a megtiszteltetéstől és kegyesen elfogadta.

— Jaj annak, a ki nem tud a kancsó fenekére nézni — mondá méltósággal — és boldog az, a ki szaporán üríti a kelyhet!

A rabszolgák ezüst mosdó-tálakat hordoztak körül, s a vendégek a langyos, illatos vízben kezét mostak.

Ekkor kezdődött a lakoma. Az asztalok csak úgy görnyedeztek az «első fogás» terhe alatt.

Eleinte nehezkesen folyt a társalgás, csak Jone és Glaukus beszélgettek egymással boldogan. Julia irigy szeme majd elnyelte őket.

— Nem sokáig tart ez a boldogság — gondolta magában.

Sallustius minduntalan hajszolta a szolgálakat, hogy bort hozzanak, s királyi hatalmának teljes tudatában diktálgatta a vendégekbe a bort. Diomedes mosolygott, de titkon boszankodott is, mert az amforák sűrűen ürültek, a drága bor pedig kétségbeesetten fogyott.

— Igyl, szenátor! — biztatá Sallustius a nagy urat. — Itt én parancsolok, Rómában tiéd a szó! . . .

— Irgalom, Sallustius, igen sokra becsüled a torkomat, már alig győzőm.

— Semmi kivétel! . . . Én igazságos király vagyok, vedd a kelyhet és igyál!

— Lassan, Sallustius, — jegyzé meg nevetve Diomedes — már kezdünk —

— Elég! . . . Áruló akarsz lenni?

— De a hölgyek!

— Ők sem szeretik az olyan férfit, a ki pipogya és nem tud inni.

A hangulat mind emelkedettebb lön. Nevettek, tréfáltak, hangosan beszélgettek. Egyszerre csak ketté vált egy kis kerek asztalnak a födele a főasztallal szemben, s mint fehér porfelleg, úgy szállott valami a levegőbe, a rá következő pillanatban fejk fölött kötél volt kifeszítve s azon egy merész kötéltánczos himbálózott. Az ilyen házimulatsághoz a dúsgazdag pompéjibeliak hozzá voltak szokva, pedig a lakomázók fejetől alig két arasznyira ugrált, tánczolt az átkozott csepürágó.

És sorjában következtek egymás után a látni-alók, megzendült a rabszolganők kara, a zene pedig hol lágy édes dallamokat, hol tüzes vidám dalokat játszott.

Az özvegy Fulvia nem hagyott békét Fulviusnak, az ünnepelt költőnek, a ki végre nagy biztatás után elővette liráját, s pajkos, gúnyolódó verset rögtönzött, mely a vendégeket szörnyűmód mulattatta. Fulviát úgy elragadta a lelkesedés, hogy nyomban megkoszorúzta a lakoma poétáját. Majd kézzel-kézre járt a hangszer, s mindenkinek kellett valamit énekelni, ha ugyan értett ehhez a mesterséghez.

(Folyt. köv.)

A TUDOMÁNY HŐSE.

Kőrösi Csoma Sándor élete.

Irtta Jancsó Benedek.

I.

Születése. — Szüleinek társadalmi állása. — A székelység társadalmi osztályai hajdan. — Első neveltetése.

Egy olyan ember életének a történetét akarom elbeszélni, kinek bölcsesége a Keleti Kárpátok alján ringott, koporsója pedig ott van eltemetve távol Ázsiában, a Himalája déli tövében, Dardzsilingben. Ennek az embernek az élete az igazság kutatásának volt szentelve. Sorsa folytonos vándorlás, küzdés és hanyattatás. Jutalma életében kevesek szeretete és tisztelete, halála után pedig

a dicsőség s az emberiség jobbainak a bámulata, honfitársainak hálája, mert példátlan kitartásával és önzetlenségével a tudomány vértanújává lett s örökké tartó dicsőséget szerzett a magyar nének.

Kőrösi Csoma Sándor 1784 április 4-én Háromszékmegye Kőrös nevű községében született. Atyja Csoma András volt, anyja pedig Gócz Ilona. Családja székely katonai nemes család volt és a

E székely alkotmány értelmében minden székely szabad és nemes ember volt. Különbséget köztük csak a vagyoni helyzet tett, melynek arányában tartoztak a honvédelem kötelességében résztvenni. A tehetősebb családok voltak az *előkelők* (primores), kiknek kötelessége ugyanaz volt, mi a magyarországi főuraké. A kevésbbé tehetőseket, kiknek vagyoni helyzetük csak egy lovas katona felszerelését tette lehetővé, *lófők-*

KŐRÖSI CSOMA SÁNDOR.

székelyföldi akkori birtokviszonyokhoz képest meglehetősen tehetős is. Maholnap még a Székelyföldön is csak az idősebbek, vagy a székelység történelmében jártasak fogják tudni csupán, hogy mik voltak azok a társadalmi osztályok, a melyekre fel volt tagolódva a székelység. A székelység magát Attila húnjaitól származtatja, de a történelmi valóságnak inkább megfelel azok nézete, kik azt állítják, hogy első királyaink telepítették oda a határok védelmére s ezek adtak nekik súlyos kötelezettségek teljesítése fejében kiváltságokat, a melyek lassanként valóságos alkotmánynyá rendszereződtek.

nek (primipili) nevezték; azokat pedig, kik csak egy gyalog katonát tudtak felszerelni és ellátni, *darabontoknak* (pixidarii). Jobbágyok eredetileg nem voltak és csak később, az erdélyi fejedelmek korában alakult meg ez a rend is, részint a lassanként betelepülő oláhságból, részint a gyakori székely felkelések megnótázott áldozataiból, részint pedig az előkelők hatalmaskodó visszaélése folytán a szegényebb darabontokból.

Eszervezeten Mária Terézia kormánya 1764-ben tehát Kőrösi Csoma Sándor születése előtt húsz évvel, a mádfalvi öldöklés (siculicidium) segítségével erőszakkal és jogtalanul változtatott, a mi-

kor az ország déli részein már előbb szervezett határőri intézményt kötelezővé tette Háromszék- és Csikmege székelységére is. Ez új szervezet csak annyiban hasonlított az előbbihez, hogy az előkelők, kik nemeslevelekkel és bizonyos számú jobbágy kimutatásával tudták igazolni nemességüket és nemesi jogaik folytonos gyakorlatát, kivétettek a katonai uralom alól; míg az eddigi *lófő*- és *darabont*-családokat huszár és gyalog katonaezredekbe osztották be. A Csoma-család körösi ága is ilyen huszár katonacsaláddá lett.

E kötelességek valóban súlyosak és keservesek voltak, nemesak azért, mert ezentúl a szabad székely többnyire idegen eredetű katonatisztek

HÁROMSZÉKI SZÉKELYEK.

önkényének volt alávetve még magánjogilag is, hanem inkább azért, mert a csekély és soványjövendelmű székely birtok csak nagy nehezen tudta megadni a katonáskodás költségeihez. A katonáskodás épen a család legerősebb tagját vonta el a munkától, a mennyiben minden székely katoná köteles volt minden héten egy-két napot, évenként pedig a nagy katonai gyakorlatok idején több hetet katonai szolgálatban tölteni.

E súlyos terheket Csoma Sándor apjának, Csoma Andrásnak kétszeresen kellett éreznie, mert a Kovásznán alól elterülő kies völgyben fekvő Körös határa nem valami termékeny. Kétszeres fáradtsággal mivel e tiszta magyar falu népe földjét s e föld még sem tudja táplálni a rajta lakókat. A mit a föld meg nem ad, megkeresi két kezével.

Sándornak volt még egy fiútestvére is, Gábor. Első gyermekségéről jóformán semmit sem tudunk, még azt sem tudjuk biztosan, hogy ő volt-e az idősebb testvér vagy Gábor?

Bizonyára ő is végig hallgatta a hosszú téli estéken az Árgyirusról, a Mirkó királyfiról szóló tündérmesékkal egyetemben azokat az őskori mondákat, melyek Attiláról, az isten ostoráról, a Bálványos-várról, a hadak útjáról s a székelyek százados nagy harezairól regélnek. Valószínűen ő is énekelte a szomszédságból összegyűlt fonólányokkal a *gócz* alatt lobogó lánggal égő fenyőfahasábok világánál azokat a csodás szépségű székely balladákat és dalokat, melyeknek majdnem mindenikéből ki-kihangzik egy-egy sajtáságos, a homályos rég elmúlt időkre emlékeztető vonatkozás vagy kifejezés.

Mikor kitavaszkodott, bizonyára ő is kihajtotta apja tinóit vagy juhait a hegyek közé, a hol lépten-nyomon egy-egy régi omladék mohosuló kövei mintegy regét mondanak a pásztornak az óriásokról, a tündérekéről vagy a régi mesés székely hősökről: Köröncsről, Csalharól, Bandéről, Illantsról, Tivadról, kik hajdanában, mikor ezek az omló kövek még rézkapus, érzvitorlás várak voltak, itt áldoztak fehér lovat táltosok harsogó éneke mellett a magyarok istenének.

Ő is benyargalta bizonyára a család *paripalován* a selyemfüvű rétét s ott is maradt vele éjszakára s míg a *megnyűgözöll* paripa jóízűen ropogtatta az esti harmattól megesett füvet, addig ő társai lobogó pásztortüze mellett hanyattfekve nézegette a gönczölszekerének rúdja elhajlását, a ragyogó fiastyúkot s az égboltozaton óriási ezüst övként végignyúló hadak útját. Ki tudja: vajjon a mint így lelke el-elringatózott, nem sügta-e vagy egyszer valami titkos sejtelem, valami névtelen vágy szava bensejében: Eredj, kapj fel arra a legelésző paripára, nem látod a homlokán levő holdról, hóka ballábáról, hogy táltos, és vágass messze-messze, míg feltalálod azt a helyet, hol azoknak a mesés vitézeknek bőleje ringott, kik sírjokból kikelve, fényesre tapostatták azt a ragyogó csillagövet, melynek nézésébe úgy elmerült szemed és lelked világa!

Ő is el-elnézegette a Gelenczétől Zagonig vonuló havasok ormát, melyen a felkelő tavaszi nap piros sugarától rózsaszínben csillog a hókorona s a felölök fűdögáló reggeli csipős szellő suttogásából valami titkos szózat hangzott lelkébe, hiva s esalogatva, hogy nézze meg: mi van ott túl a havasokon? Hogy csakugyan így volt,

azt már határozottan tudjuk rokonának s gyermekkori pajtásának, Csoma József monói ev. ref. lelkésznek tudósításából, ki így jellemezte a gyermek Csoma Sándort: «Szívós természetű és erős testalkatú székely volt s hasonlított némi tekintetben hozzám! De még sem hasonlítottunk egészen egymáshoz, mert ha én sokat gyalogoltam, szeretek megpihenni, holott bátyám, ha egyszer gyaloglásnak indult, a cél előtt soha meg nem pihent. Mint gyermekek nem versenyezhetünk vele a gyaloglásban. Ha egy domb tetejére feljutott, nem érte be ezzel, mert kíváncsi volt megtudni, mi van a domb háta mögött s azon túl is.»

De azért Sándor nem nöhetett fel csak úgy isten szabadjában, mint valami pusztai vagy havasi növény. Atyja becsületes kalvinista székely ember volt, ki bizonyára maga is, mint írástudó ember, kötelességének tartotta fiát iskolába küldeni. Két-három tél bizonyára elég volt, hogy megtanuljon írni-olvasni s egy kissé diáku is, mint a mennyi akkori időben épen illett egy iskolát járt fiúhoz. Vasárnaponként nemesak harangozni segített a *mes'wam*-nak az isteni tiszteletre, hanem bizonyára ott énekelte vele együtt a karban azokat a zsoltárokat is, melyeket könyv nélkül tudott s áhitattal hallgatta végig a tiszteletes úr könyörgését és tanításait.

Mint örülhetett édes anyja, mily büszke lehetett apja s az egész rokonság, mikor hallották Sándor okos beszédét, mikor el-elnézegették gömbölyű, erős betűit, melyekkel lejegyezgette a zsoltárokat, meg a mádэфalvi veszedelem nótáját? Mily boldogan mondogathatta anyja, az egyszerű, de igazszívű székely asszony: «Ha isten megsegíti szegényt, pap lesz belőle vagy valami más ilyen belső ember». És mily önézettel vethette ellen apja, az öreg székely: Nem lesz bizony pap! Tanuljon világi tudományokat. Szüksége van a Csoma-családnak, hogy valaki felhozza az ő napját is». Mily örömmel, mily áldozatra készen határozhatták el az egyszerű, becsületes szülők, hogy Sándort taníttatni fogják!

Igen, taníttatni, ha ez oly könnyű dolog volna! Mert miért is tanuljon egy székely katonafiú, hiszen ha húsz éves lesz, haza kell jönnie úgy is, ha az ezredparancsnokság úgy akarja, hogy határőr legyen belőle is, mint apjából. Aztán három napi járó földön belől valamire való iskola sincs. Enyedre kellene mennie, ott pedig nagyon költséges a tanulás egy székely ember gyermekének, ha csak mint szolgadiák nem akarja megkeresni mindennapi kenyerét. Ha másképen nem lehet,

legyen Sándorból szolgadiák, de tanuljon, hogy ember lehessen. Odahaza sem evett búzakenyeret s a barnáért is meg kellett dolgoznia neki is, meg atyjának is, ki ezt a barna kenyeret adta. Ha keservesen keresi kenyerét, majd jobban megbecsüli s nem fogja elfelejteni soha, bármekkora úr legyen is, hogy egykor szegény székely diák volt s jobban megbecsüli a szegény embert, kinek dolgát igazítja, igazát kiméri vagy lelkét vigasztalja. Menjen tehát Sándor Enyedre! Az a nagy iskola legyen ezután édes anyja s az az ott tanuló pár száz diák egytől-egyig édes testvére!

(Folytatása következik.)

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

A márczius 15-diki ünnepélyekről folytatólagosan még a következő tudósításokat vettük: Az *eperjesi kir. kath. főgimnáziumban* a növendékek nagy hatás mellett játszották el «Bánk bán» második felvonását. Krudý Gyula VIII. o. t. szép magyar nótákat adott elő tilinkón. Díszes közönség lelkesedett a közreműködők jó előadásain. — A *székesfehérvári ciszta. főgimnáziumban* Török Konstant tanár emlékezett a nagy napról. Az izról-izre magyar zene- és énekszámok során kivált két melodramának előadása, Vörösmarty «Hontalan»-ját Szinger Pál, «A vén cigány»-t Hankó Elemér szavalta, megfelelő zenés kíséret mellett. — A *máramarosszigeti ev. ref. főgimnázium* diáksága kiváló lelkesedéssel ülte meg a szabadság újraébredésének jubileumát. A városi «Vigadó» nagyterme zsúfolásig megtelt ünneplő közönséggel és magyarruhás ifjakkal. Kelemen Ferenc tanár és Báthory Lajos tanuló lelkes beszédek tartottak, majd elszavalták Kassay Endre alkalmi ódáját. Este a főgimnázium és jogakadémia ifjúsága fátylasmenetet rendezett. — A *marosvásárhelyi ev. ref. kollégium* tanulósa az ott uralkodó influenza-járvány következtében nem rendezhetett külön ünnepélyt, de képviselve volt a város ünnepélyén. Még pedig Kakasi Béla VIII. o. t. a Kossuth-szobor előtt, Székely Lajos VII. o. tan. a Bem-szobor előtt szavalt egy-egy költeményt. — A *kolozsvári ev. ref. kollégiumban* Bagosi Károly VIII. o. t. tartotta az emlékbeszédet. A zene- és énekkar sikerülten adott elő szebbnél-szebb kurucz-nótákat.

Kossuth Lajos halálának napja, márczius 20-dika, mélyen belevésődött az ifjúság hálás lelkébe. Az Idus öröme után hűségesen megemlékeznek erről a szomorúságos évfordulóról is. A *selmecbányai ág. ev. lyceum* önképzőköre ez alkalomból gyászünnepélyt rendezett, Kenczler Mór beszédet tartott és Beliczay Zoltán «Kossuth emléke» cz. dolgozatát olvasta fel. A *kolozsvári ev. ref. kollégium* «Gyulai Pál-önképzőkör»-e díszgyűléssel adózott a turini remete emlékének. Az ifjak alkalmoszerű költeményeket szavaltak, Silay István VIII. o. t. az «Emlékeim az emigrációból» cz. műből adott elő egy részletet.

Gyász hír. A *soproni kath. főgimnázium* IV. osztályának tanulója, Varga Géza, márczius 23-dikán labdázás közben hirtelen meghalt. Koporsójára a gimnázium ifjúsága s a IV. osztály szép koszorút helyezett.

A *benczések* neve kitörölhetetlenül ragyog a magyar történelemben. Szerzetük a legrégibb és legér-

demesebb tanító rendje hazánknak. Még Géza király idejében jöttek be, terjeszteni a kereszténységet. A pannonhalmi kolostor 996-ban épült Szent Márton tiszteletére. Azóta Szent Benedek szerzetesei fíradhatatlanul oktatták a népet a tudomány, művészet, ipar és földművelés terén. Iskolákat nyitottak klostoraikban és hittelt, tudással töltötték meg az ifjúság fogékony keblét. Hazafiságuk mindenkor erős volt, mint a szikla és nagy tényekben is nyilvánult. A tatárjárás szomorú napjaiban Oros apát véres fővel kergette vissza a mongolokat Pannonhalmára. Sok jeles férfit adott a rend a magyarságnak: így Czuczor Gergelyt, a költőt és Vaszary Kolost, az áldott-szívű primásunkat. Jelenleg három fő- (Esztergom, Győr, Sopron) és három aligművésziumot (Komárom, Kőszeg, Pápa) tart fenn.

Jogos büszkeséggel nézhetnek tehát a benézések munkálkodásukra, melynek most telt be a kilencz-századik esztendeje. Ezt a nevezetes évfordulót *hála-ünnep* ülte meg a *komáromi gimnázium* ifjúsága márczius 24-dikén. A mikoron is a diákok eljátszották Balog Istvánnak «A kereszt diadala» cz. színjátékot. Közel száz szerep fordul elő e darabban, mely történeti egységében tartalmazza az apostolok igehirdetésének, a pápaság megalakulásának, a kereszténység terjedésének, Szent István térítésének és a magyarok hódolatának változatos jeleneteit.

Önképzőkori krónika. A *kassai prem. főgimnáziumban* márczius 15-dikén hirdették ki a pályázatok eredményét. Mintegy 40 válogatott tételt tűzött ki a tanári kar és az önképzőkör, a nevezetesebbek: A zene hatása az emberre és a társadalomra, A esilagászat fejlődése, Esztétikai és morális valószínűség, A leghíresebb hadvezérek, Széchy Mária hazai irodalmunkban, A Hestia-kultusz Görögországban, Hamlet és Elektra, A Zrinyiász és Körner Zrinyije, A madarak a természet háztartásában, A szecsesszió a művészetekben. Szabadon választott tárgy a hydrostatika és erőműtan köréből. Hogy születik a magyar nóta? Vörösmarty, mint ember. A pokol felfogása Vergiliusnál és Dantenél. Madách Iyája. — *Dévai főreáliskola*, márczius 16. Heidy Jakab VIII. o. t. tanulságos szabad előadásban ismertette a vezeték nélküli telegráfot. — *A fehértéplomi főgimnáziumban* legutóbb elfogadták Bászál Ernő VIII. o. tan. német fordítását: «Egy vízesépp története» és Nedeleu Szilárd tanulmányát a műbíráslásról. — *A pozsonyi kir. kath. főgimnázium* önképzőkörének márczius elején tartott ülésein Messinger Arthur szabad előadást tartott a Röntgen-sugarakról, Feigler Otmár az egyiptomi művészetéről. Elfogadtatott Blau N.-nak «A kék Adrián» című dolgozata.

Lugosi állami főgimnázium, márczius 24. Griesbach László a «Zrinyiász» széptani elemzését adta. Singer Dávid Kisfaludy Károly elbeszélését ismertette. — *A marosvásárhelyi cv. ref. főgimnázium* önképzőkörében emlékkönyvbe iktatták Dengel Gézának két dalát és Erdélyi Sámuelnek «A tó regéje» cz. elbeszélő költeményét. — *Budapesti kegyesrendi főgimnázium*, márczius 24. Lakatos Gyula «Apolló» cz. dolgozatát olvasta föl, Baron Gábor pedig Bakócz Tamás pályáját ismertette. A főjegyző jelentése szerint a második idősorban dolgozatot beadtak 20-at 16 szerzőtől, szavaltak 30-an. A legszorgalmasabb tagok a nyolczadik osztályból: Albrám Gy., Kerékgyártó E., Rákosi E.; a hetedik osztályból: Lakatos Gy., Péter K., Schlick István. — *A szolnoki főgimnázium* «Versegly-kör»-ének márczius 23-diki ülésén elfogadták Révész Kálmán VIII. o. t. fordítását:

«Az ember élete» Grimmtől. Az ifjúság április 13-án táncmulatsággal és tombolával egybekötött hangversenyt tart. A rendezés körül kiváltképen *Csics Gyula* tanár úr fáradozik. — *Soproni főreál* «Berszenyi-kör»-e, márczius 15. Techet Károly szabad előadást tartott a manométerről és alkalmazásáról. Alt Zsigmond Faludi és Amadé Iyarájáról írt értekezését terjesztette elő. — *Székesfehérvári főreál*, márczius 24. Kádelburger Andor VIII. oszt. tanuló felolvasa pályanyertes munkáját, a melynek tárgya: Az 1872-74-ben megindult irodalmi mozgalmak jellemzése. — *A szegedi kegyesrendi főgimnázium* önképzőkörének márczius 24-dikén tartott gyűlésén Gottlieb Arthur VII. o. t. «Bánk bán» tragikumáról értekezett. Erdemkönyvbe vették Venetianer Frigyes VII. o. tanulónak a Tiszáról való értekezését. Pollmann Péter VII. o. t. «A német telepítések hazánkban» című értekezésének második részét olvasta föl. — *A soproni kath. főgimnázium* önképzőköre márczius 25-dikén tartotta rendes ülését. A bírálók 14 munkát bíráltak, melyek közül 13-at elfogadtak. A versenyszavaláson számos jelentkező közül Czikker Ferenc VIII. o. t. nyerte el Tompa összes költeményeit Bajtók L. «Várjátok Petőfit» cz. költeményével. Jegyzőkönyvi dicséretet kaptak Nelky J. VIII. o. tan. és Kaposi G. VII. o. t.

VEGYESEK.

Mi lesz az írotollakból és tűkből? Sokszor merül fel az a kérdés, hogy hová is kerül az a sok gombostű, varró tű és írotoll. Egy öreg úr, ki Anglia északi részében lakik, erről következő felvilágosítást adja. Mint egészen helyesen gyanította, a levegőnek óriási hatása az, mely e kis tárgyakat saját alkotó elemeire bontja fel. Néhány száz rez- és aczél-gombostűt, varró- és kalaptűt, valamint írotollakat tett ki a kert egyik sarkába, hol az időjárás szeszélyeitől legkevésbé sem voltak mertek, de avatatlan kezeztől is őrizte őket. Az eredmény igen különös volt: a közönséges hajtűk — átlag 145 nap alatt — legelőször oxydálódtak barnás rozsdává. A mint ez képződött, a szél elvitte, elfújta a barnás port és négy hónap múltán a legcsekélyebb nyomot sem lehetett látni. A közönséges fehér hajtűknél ez 18 hónapig tartott; a réztartalmúakat ekkor már rég elpusztította a zöldes rozsdá. A tolltartókban (kapszli) levő tollak 15 hónap után teljesen elrozsdásodtak, míg a tollszárak (fából) majdnem teljesen ép állapotban maradtak. Lehet, hogy a szín nagyban hozzájárul ehhez. A fényezett kis aczél-tűk legtovább húzták ki és két és fél évnél tovább adtak jelenlétükről tudomást. A legellenállhatatlanabbnak mégis egy fekete írón bizonyult. Mind a fa, mind a grafit teljesen épségben volt még akkor, mikor már jóval keményebb tárgyak az elemek pusztító erejének áldozatul estek.

Az iskolai színjátszásnak egy érdekes emlékét mutatjuk te az alábbi színlapon. Minálunk a XVI. században kezdtek a protestáns diákok drámákat előadni; az első iskolai színelőadás 1533-ban volt Bártfán. Az intézmény nagyobb lendületet a XVII. század kezdetén vett, a jezsuiták iskoláiban. Karácsonykor misztériumokat, farsangkor bohókás darabokat adtak elő. A czél oktató és nevelő volt, a darabokat vallásos és erkölcsös szellem lengte át, szerepeket kitüntetésül a legjobb tanulók kaptak. Nemesak arra vetettek súlyt, hogy a szereplők kellemesen szavaljanak és ügyesen mozogjanak, hanem a külső

színi hatásokra és díszletekre is nagy gondot fordítottak. A nagyszombati főiskolában meglepő fényvel állították ki a darabokat: a kellékeket és ruhákat egyenesen Bécsből meg Velenczéből hozatták. Faludi Ferencz írta a legjobb iskolai színműveket. A XVIII. században a kegyesrendiek hazafias szellemben és magyarosító czéllal üzték tovább az iskolai színjátszást, valaminthogy az első magyar drámaírók piarista tanárokból (Dugonics András, Simai Kristóf) és az első magyar színészek a főiskolák színjátszó ifjaiból teltek ki.

A nagyszombati és kalocsai főgimnáziumban mindmáig fennmaradtak az iskolai színelőadások és ezen intézeteknek külön színházai is vannak.

Esztergam.

Ma Vasárnap Julius 21-én 1833.

A hatodik iskolás Ifiak elvégezővén tudományos pályájukat,

Honni nyelv gyakorlásául előadnak:

Egy érzékeny Drámát,

Két Felvonásban

ezen nevezet alatt:

A' MEG-ISMÉRTT EGYPTUSI JÓZSEF.

Személyek:

József) Jakob és Hamar Pál
Benjamin) Rákhegyi fiai Palkovich Alajos.
Juda) Liától született Horváth Károly.
Simeon) Attya-fiai Józsefnek Ujlaky Alajos.
Tanet, József) meghitt Udvarnokja Zólogy Ferenc.
Menezs, József) Pohárnokja Prkinko Antal.
Ruben) Pásztorok Jakob Michálek Ignác.
Lévi) fiából Ehl János.

Ezt követi egy eredeti Dráma egy

Felvonásban, ezen czim alatt:

BARÁTSÁG és NAGYLEL-KÜSÉG.

Kisfaludy Károlytól.

Személyek:

Király) Zerdahelyi Adolf.
Remete) Hulinyi Ferenc.
Vadász szolgák) Máthés Albert.
) Podhragyay Fer.

A' Játék' helye a Királyi Gymnásium felső emeletében.

Kezdődik 8 órakor.

FEJTÖRŐ.

Számítási kérdés:

Egy fegyvertárban 8436 golyó háromoldalú gúla alakjában rakandó össze. Hány golyó képezi a legelső réteget s hány réteg áll egymás felett?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1901. április 14.

26. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése

Földrajzi kérdés: Grönland 2.200.000 km²., Ujguinea 785.000 km²., Borneo 734.000 km²., Baffin-föld 600.000 km²., Madagaszkár 592.000 km²., Szumátra 421.000 km². **Képrejtvény:** Komárom.

Helyesen fejtették meg: Reimann Ernő, Fink Tibor, Véghegyi Gyula, Isaen Emil, Posch Károly és Emil, Makay István, Donáth Géza, Possel István, ifj. Strausz Imre, Kohn Benő, Pilezer Bernát, Inzelt Lajos, mérki Piller Imre, Ronchetti József, Varga Lajos, Ruzs Guidó, Galambos Kálmán, Gedeon Andor, Giller János, Mohilla Sándor, Schwalbak József és Lipót, Baruschka József és Józsa, Steinberger Károly, Diemár Kálmán, Znojemszky Nándor, Magos Sándor, Polgár Pál, Neosehil Antal és Sándor, Schäffer Lipót, Belcsák Aladár, Tekus Oszkár, ifj. Szóts Farkas, Lőrincz Ferenc és Dezső, Heil Ernő, Emmerling László, Pauncz Zoltán, Rechnitzer Aladár, Przybilla Jenő, Géczy Géza, Jurenák Géza, Rosenzweig Gyula, Popper József, Vojtovics Pál, Buttykay Ödön, Kiszely Géza, Dortsák Lajos, Zubor Imre, Bolla Gyula, Prágyik Flóris, Deutsch Jenő, Schwarz Péter, Tóth Bandi, Papp Szász Tamás, Hild Lajos, Reiner Frigyes, Zubkovic László, Szigeti Endre, Sonnenfeld testvérek, Zerkowitz Vilmos, Kutlik Félix, Takács Sándor, Mayer Jenő, Kuzma Albert, György Lajos, Horváth Béla, ifj. Simay Vilmos, Hegedüs Árpád, Milhofer Gyula, Sulyok Árpád, Székely (Schlesinger) Arthur, Ronchetti József, ifj. Zsembery Miksa, Rosenberg Sándor, Schulz Károly, Rayszky Károly, Bohrandt Lajos, ifj. Krávisz Ágoston, Sacellary György, Barzen Gábor, Zurányi Gusztáv, ifj. Prokopp Sándor, ifj. Hetényi Akos, Dömötör Lajos, Skripecz Dezső, Frey Kálmán, Köszler Arthur, Ernst Ignác, Lusztig József, Nedelykovits György, Balassa László, ifj. Barthonek Károly, Hoensch Gusztáv, Hevér Ferenc, Beck Dezső, Herczog Emil, Steiner Albert, Neuman Ferike és Karcsi, Kósa Miklós, Jankovics Ferenc, Grünwald Dezső.

A kitézött könyvjutalmat (Goethe «Iphigenia Taurisban») Ronchetti József előfizetők nyerte meg Nyitrán.

SZERKESZTŐI TELEFON.

A kiadóhivatal kéri lapunk előfizetőit, hogy szíveskedjenek előfizetésüket minél előbb megújítani. Új előfizetőink a «Pompéji pusztulása» című regény előbbi folytatásait 60 fillér előleges beküldése után könyv-alakban megkaphatják.

Lapunk olvasóinak szíves megemlékezését köszönjük, s mi is tartós jó egészséget és boldog ünnepet kívánunk.

E. J. (Temesvár.) Képrejtvénye nem érdemelné meg, hogy megrajzoltassuk. — **Gyárfás Elemér.** (Nagy-szeben.) Erdei Károly könyve Debreczenben jelent meg. A szerző czímére kell írnia Debreczenbe (kollégium) s ő megküldi. — **Philipp Ernő.** Levelét átadtuk a zene-rovat vezetőjének, ő majd megadja kérdésére a választ. — **K. Tarsoly Gergely.** Mire e sorokat olvassa, az «Aranyos kód» már kezében lesz. A bekötés sok időt vett igénybe és sok példányt kellett bekötetnünk. — **B. D.** A 16. szám már nem kapható. — **Panigai Henrik.** Nagyon türelmetlen vagy, fiam, aztán levelezőlapra is tollal és tintával szoktunk írni és a mi fődolgozó — sokkal gondosabban, mint te írtál. A könyvet eddig megkaptad, s lelked háborgása hihetőleg lecsillapodott. — **Kösch Károly.** 1. A könyv címe *Batassa Bálint*, az író neve Sárosy (Schleiminger Bella). A könyv kiadója maga a szerző, megrendelheti valamelyik könyvkereskedő útján. 2. Az «Életpályák» szerzője Ferenczy István, kiadója Stampfel Károly (Pozsony). Ara 4 kor. — **B. G.** Rejtvénye nem vált be. — **Klein Vilmos.** *Piedesztárra emelni* = dicsőíteni, mintha embernél több volna. *Kozmopolita* általánosabb értelemben *közös emberi világpolgáris*, a ki nem tesz különbséget vallás vagy nemzet szerint az egyes emberek között. — **Egy pályázó.** Arról, hogy kihirdette volna az eredményt, nekünk nincsen tudomásunk. Mihelyt megkapjuk a hivatalos értesítést, közléstesszük. — **Egy halasi előfizető.** Ahhoz, a melyik legközelebb van Halashoz. — **Pilzer Bernát.** A «T. L.»-ban nem jelent meg. Egyéb alkalmi dolgról sincs tudomásunk. **Polgár Pál.** Intézkedtünk. — **Lusztig József.** 1. A kérezt Szolnokról való. 2. Forduljon ezzel a kérdéssel a fizika és matematika tanárához. 3. Fordították: Bessenyei Sándor (1796), János Gusztáv (1890). 4. Francia-, Német- és Angolországban. 5. Ez a téma még nem önnök való. Ha a forrásokból merít, nem adja a maga gondolatait. Egyébként e tárgyról írt: Alexander Bernát, Morvay Győző, Palágyi Menyhért, Beöthy Zsolt. 6. Nem él. — **L. J.** (Versek.) Van érzéke a versforma iránt, de még nincs sok mondanivalója. Hogy díj nélkül átengedi versei közlését, azt szívesen elhiszszük, de mi még akkor sem közölhetnők, ha ön fizetné meg. — **Mészáros Károly.** Csak türelm! A könyvet megkapja. — **Strausz Imre.** Kassán. — **Possel István** győri előfizetőnk szeretne Gabelsberger-Markovics-féle gyorsírással levelezni valamelyik erdélyi olvasótársával. Az illető lehetőleg III. oszt. tanuló legyen. — **Véghelyi Gyula.** Azokat a számokat már nem lehet megkapni. — **137. sz. előfizető.** Ha önnök nincs türelme a sorsolás szeszélyes szerencsésjét kívárni és sokallja a két krajczárakat — egyszerűen nem fejt meg. Mindazonáltal egy kissé szebben írhatná panaszának mérges szavait. Gondolkozzék a dolgon és okvetlenül írja meg, hogy helyesen cselekedett-e? — **Fink Tibor.** Donászy Ferencz él. Maynak nem minden művét fordították le magyarra, s a mit lefordítottak, azt sem jól. — **Isacu Emil.** Rejtvényei nem közölhetők. Erdei Károly címe: Debreczen, kollégium. — **Hj. Réthy Kálmán.** Ilyen kérdésekkel a kiadóhivatalhoz forduljon, de mindenestre írja meg, hogy miért van annak az öt-hat tanuló-nak a nevére szüksége. — **Brutus.** Francziából és németből kell felvételi vizsgálatot tenni.

LAPUNK OLVASÓIHOZ.

A második félév első száma ez. Ha annak a sok levélnek, melyek örvendezve emlékeztek meg a «Tanulók Lapja»-nak érdekes és tanulságos voltáról, hitelt adhatunk, úgy megnyugvással és fokozottabb kedvvel folytatjuk tovább a megkezdett munkát. Nem hiányzott belőlünk az igyekezet, hogy mindig csak jót és érdekest adjunk. E mellett maradjunk továbbra is.

A «Tanulók Lapja», mint szives jó barát kíván ezentúl is beköszönteni a magyar ifjúsághoz. Nem nyújt gyámolító kezét semminemű hibás ambícióknak, de vezetője és barátja lesz minden számbavehető komoly törekvésnek.

Első cikkei hirdetik a komoly munkásságot, buzdítanak hazafias lelkesedésre, de nem olyanra, a mely csak henye dicsekvésben nyilatkozik; megbeszélnek fontos kérdéseket, a jellem fejlesztésére törek-szenek.

A második félévben folytatjuk *Bulwer* hatalmas regényét «*Pompéji pusztulása*»-t, melynek drámai erőttől, duzzadó jelenetei lekötik a figyelmet, s mély tanúságot rejtenek magukban. A regény első fele jóformán csak bonyolítás volt, melyből nagy erővel bontakozik ki a vég, mely a bűnösöket lesújtja, a jókat fölemeli.

A márczius végén befejeződő Verne-regény helyett *Jancsó Benedek* dr.-nak, a kiváló írónak és tanárnak Kőrösi Csoma Sándorról írt a «*Tudomány hőse*» cz. munkáját kezdjük meg, a mely a magyar diákságot bizonyára nagyon fogja érdekelni, mert olyan ember-ről szól, a ki fajunk szeretetétől vezetve egész életét egy nagy és dicső feladat megoldására szenteli.

Ezzel egyidejűleg közlünk egy bájos falusi történetet, a «*Vasárnapi emlékek*»-et, melyhez *Góró Lajos* készített izlées és csinos rajzokat.

Minden számban lesz ismeretterjesztő cikkek: a széptudományok, irodalomtörténet, földrajz, természetrajz, természettan, népszerű csillagászat köréből, melyeket mind szakavatott emberek írnak.

A mennyiben a napi események sorából valami jelentőséges kiemelkedik, arról is megemlékezünk, a minthogy a múlt félévben sem hagytunk figyelmen kívül semmi fontosat.

Zene- és sakk-rovatunk az érdeklődőknek szereznek örömet, s *fejtörő* kérdéseink nemesak mulattatni, hanem oktatni is fogják az ifjúságot.

Az önképzőkörök munkásságát továbbra is figyelemmel kísérjük, s azokról időről-időre beszámolunk.

Ime ezt kívántuk elmondani, Ha a magyar diákságnak lapunk iránt tanúsított szeretete továbbra is így kitart, s ha híveink száma ilyen arányban emelkedik a «Tanulók Lapja» az lesz, a mit czéljaink kitzított: lelki vezetője a magyar ifjúságnak.

A «Tanulók Lapja»-nak előfizetési ára:

Egész évre	9 kor. 60 fill.
Fél évre	4 " 80 "
Negyed évre	2 " 40 "

Azok, a kik április 1-jétől kezdve fizetnek elő a «Tanulók Lapja»-ra, a *Bulwer* «*Pompéji pusztulása*» című regényének folytatásait könyvalakban 60 fillér-ért megkaphatják a kiadóhivaltól.

A «Tanulók Lapja» szerkesztősége.

!! Megjelent !!

Lombfűrészeti és faragászati különlegességekből 3-százalított nagyszabású album és árjegyzékünk mely tartalmazza az összes idevágó kellékek és **diszvasalások képes gyűjteményét.**

Mivel a fentemlített cikkek és kellékek ez ideig jórészt **Bécsből** szereztek be, indíttatva éreztük magunkat egy minden tekintetben modern és terjedelmes album összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly cikket **előnyös, olcsó és gyors** beszerzését, mely eddig csak **külföldről** jóval nehezebben és **nagyobb költséggel** történhetett.

Kiss Ernő és Társa, Budapest, VII., Erzsébet-körút 17.

Árjegyzék kívánatra bérmentve.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre — 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre — 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre — 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	<i>Kéziratokat nem adunk vissza.</i>
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>		

POMPÉJI PUSZTULÁSA.

Bulwer regénye. Átdolgozta Gaal Mózes. 28

A szenátort kifárasztotta a hosszú mulatozás, a herculaneumi hősnak is haza kellett mennie. Ők ketten tehát készülődtek, ámde Diomedes marasztalta még:

— Várjatok, barátaim, hátra van még a szerencse-játék, ebben nektek is részt kell vennetek.

Intett a szolgák egyikének s valamit sügött a fülébe. Néhány percz múlva egy czifra vázával tért vissza, melyben egyenlő nagyságú viasztáblák voltak elhelyezve. Minden táblára rá volt írva, hogy mi az ára, s egyúttal a tárgy, melyet azért a pénzért az illető nyerni fog. Ezt az antik tombola-játékot Augusztus császár hozta divatba. Nagyon mulatságos volt, mert ime a sors szélye úgy akarta, hogy Fulvius, a költő, saját költeményét kapta (mintha az orvos a saját receptjét kapná), a herculaneumi hős egy tütartót, Fulvia boros serleget, Klodius egy hamis koczkát. Glaukus iránt volt a sors a legkegyesebb, ő egy gyönyörű Fortuna-szobrot nyert, de a mint a rabszolga át akarta nyújtani, a földre ejtette, s a szép szobor ezer darabra tört a mozaik-padlón.

A vidám társaság elmúlt, mindenkit balsej-telem szállott meg, s fölkiáltottak:

— Dii avertite omen!

Nyilván babonások voltak mindnyájan. Jone elsápadt, sőt Glaukust is, bár nyugodtnak akart látszani, valami kellemetlen érzés szállotta meg. Ma is így vagyunk, ha tizenhárom vendég ül az asztalhoz.

Sallustius virággal diszitett serlegét fölemelve, a házigazda egészségére ivott, aztán itak a császár egészségére, majd Mercuriushoz fohászko-dtak fel, hogy küldjön szemükre édes álmot, s

végül a libatio következett — ezzel vége volt a Diomedes nagyszerű lakomájának.

A vendégek elszéledtek. Glaukus hazáig kísérte Jonét, ott elbúcsúzott tőle, s visszatért Juliához, hogy a megígért ajándékot átvegye tőle.

— Glaukus, — mondá Julia — meggyőződtem arról, hogy Jonét szereted, s valóban Jone gyönyörű egy leány.

— Julia pedig nemes lelkű — viszonzá udvariasan a görög ifjú. — Szeretem Jonét, s kívánom, hogy neked is legyen azok közül, a kik körülrajonganak, olyan őszinte tisztelőd, mint én vagyok Jonénak.

— Köszönöm, vajha az istenek meghallgatnák kívánságodat! ... Ime, e gyöngyöket szántam jegyesednek. Juno védje meg Jonét!

Glaukus átvette a ritkaság ajándékot, s ekkor Julia bort töltött egy kis pohárkába.

— Üritsünk poharat Jone egészségére!

Ajkával érintette a pohár szélét, s átnyújtotta Glaukusnak. Glaukusnak fenéig ki kellett ürítenie. Julia nem tudván semmit arról, hogy Nydia kieserelte az üvegeske tartalmát, villogó szemekkel nézte Glaukust, a mint ivott ... Glaukus nyugodtan tette le az üres poharat és udvariasan, de hidegen búcsúzott el Juliától.

Julia pedig így szólott magában:

— Majd holnap! ... Holnap lesz a végzetes nap! ...

És csakugyan a holnap nagyon végzetes volt Glaukusra nézve.

XXVIII.

A méreg hatása.

Glaukus hazaérkezve, Nydiát az oszlopesarnokos kertben találta. A vak leány várt Glaukusra. Reggel óta azon törte a fejét, hogy miképen adja be neki a bűvös italt. Ez a gondolat uralkodott a